

I. Teoria paraleli leksykalnych

Uczący się języka obcego oraz tłumacze mają świadomość istnienia formalnie (graficznie i/lub fonetycznie) podobnych słów języka ojczystego i obcego, co powoduje pojawienie się określonych analogii. Formalne podobieństwo rozumiane jest szeroko: oznacza identyczność dźwiękową i/lub korelację graficzną dwóch lub więcej synchronicznie porównywanych języków, co powoduje, że u osób uczących się języka obcego powstają określone, często błędne, skojarzenia. Takie podobne formalnie (graficznie i/lub fonetycznie) jednostki leksykalne dwóch języków, z pełnym lub częściowym pokrywaniem się znaczeń lub całkowitą rozbieżnością semantyczną, nazywają się **paralelami leksykalnymi (PL)**. W dalszej części przedśłowia będziemy powoływać się na koncepcję paraleli leksykalnych i związany z nią system terminologiczny (Dubichynski, Reuther 2012; Дубичинский, Ройтер 2015; Дубичинский, Ройтер 2017; Dubichynski, Reuther 2017).

Wśród paraleli leksykalnych wyróżnić można paralele pełne i niepełne. **Pełnymi paralelami leksykalnymi** nazywane są zewnętrznie podobne słowa dwóch lub więcej synchronicznie porównywanych języków z całkowicie zbieżnymi strukturami semantycznymi lub jednym pokrywającym się znaczeniem.

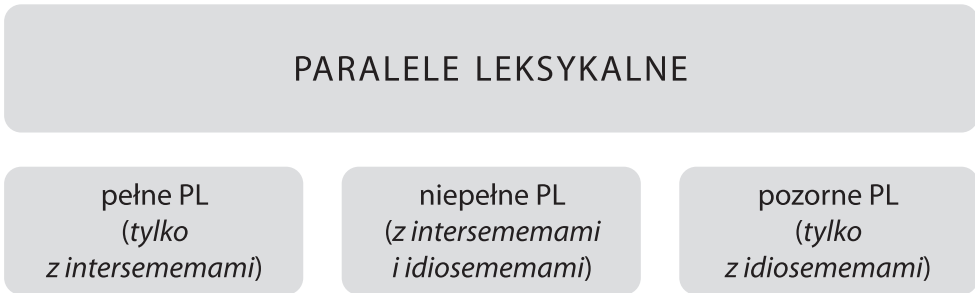
Niepełne paralele leksykalne natomiast to takie słowa dwóch lub więcej porównywanych języków, w których jedno znaczenie pokrywa się, a inne nie. Zawierają one często elementy kultury danego języka lub odróżniają się stylistycznie, to znaczy są pewnego rodzaju pozornymi analogiami, mogą zatem wywoływać niespodziewane i często błędne skojarzenia podczas komunikacji językowej lub w procesie tłumaczenia.

Pokrywające się znaczenia pełnych i niepełnych paraleli leksykalnych nazywane są **intersememami**, a znaczenia odzwierciedlające kulturową specyfikę słowa – **idiosememami**.

Często się zdarza, że znaczenia słów w dwóch porównywanych językach całkowicie się nie pokrywają. Podobne lub identyczne fonetycznie i/lub graficznie, ale całkowicie różne znaczeniowo paralele leksykalne dwóch lub więcej synchro-

nicznie porównywanych języków określane są mianem **pozornych paraleli leksykalnych**.

Odmiany paraleli leksykalnych można przedstawić schematycznie w następujący sposób.

Rys. 1. Schemat odmian paraleli leksykalnych

* * *

Dzięki koncepcji paraleli leksykalnych można połączyć w jeden system terminologiczny różne tradycyjne pojęcia lingwistyczne, takie jak: „internacjonalizmy”, „fałszywi przyjaciele tłumacza”, „homonimy i paronimy międzyjęzykowe”, „międzyjęzykowe analogie” i inne. Koncepcja paraleli leksykalnych i zastosowana procedura ich opisu leksykograficznego jest najbardziej odpowiednia, naszym zdaniem, dla słownika dydaktycznego, ponieważ umożliwia przedstawienie złożonych zjawisk za pomocą jednoznacznych i nieskomplikowanych kategorii, co ułatwia pracę ze słownikiem w grupach uczniów na różnych poziomach znajomości języka. Oprócz tego ukazuje ona bliskość formalną i semantyczną dwóch porównywanych języków oraz specyfikę narodowo-kulturową, pozwala uniknąć trudności translatorskich oraz wskazuje na możliwe błędy natury interferencyjnej w nauce języków rosyjskiego i polskiego jako obcych. Obecnie tego rodzaju studia porównawcze są ważne z punktu widzenia zarówno lingwistyki teoretycznej, jak i stosowanej, badań translacyjnych, językoznawstwa kulturowego oraz dydaktyki nauczania języków obcych, w tym rosyjskiego i polskiego jako języków obcych. Dlatego też koncepcja paraleli leksykalnych i związana z nią terminologia zostały zaadaptowane w opracowanym przez nas *Dydaktycznym słowniku tematycznym rosyjsko-polskich paraleli leksykalnych*, który właśnie oddajemy w ręce czytelników.

II. Ogólne informacje o *Dydaktycznym słowniku tematycznym rosyjsko-polskich paraleli leksykalnych*

Dydaktyczny słownik tematyczny rosyjsko-polskich paraleli leksykalnych (DST RPPL) to innowacyjne opracowanie leksykograficzne opisujące pełne, niepełne i pozorne paralele leksykalne języków rosyjskiego i polskiego. Słownik, jako leksykograficzne studium porównawcze paraleli leksykalnych, opisuje również inne aspekty, istotne dla osób uczących się języka rosyjskiego i polskiego oraz tłumaczy:

- a) zbieżność/rozbieżność między głównym i dodatkowymi znaczeniami słów,
- b) różnice w cechach stylistycznych, gramatycznych i niektórych innych porównywanych jednostek leksykalnych,
- c) aktualny zasób leksykalny języków rosyjskiego i polskiego związany z określonymi polami leksykalno-tematycznymi.

Kierując się dydaktycznym przeznaczeniem słownika, zgrupowaliśmy artykuły hasłowe w blokach tematycznych. W celu wygodnego korzystania ze słownika i sprawnego odnajdywania poszukiwanego słowa w języku rosyjskim lub polskim, po przedmowie zamieściliśmy tezaurus paraleli leksykalnych dla każdego bloku tematycznego, a na końcu słownika – alfabetyczne indeksy par rosyjsko-polskich i polsko-rosyjskich paraleli leksykalnych i odpowiedników tłumaczeniowych idiosememów, czyli specyficznych pojedynczych znaczeń wyrazu w jednym języku (rosyjskim), których nie ma w drugim (polskim) i odwrotnie.

Słownik zawiera również przykłady możliwych rodzajów ćwiczeń do pracy z nauczycielem lub samodzielnej.

Obecnie proponujemy czytelnikowi pierwszą część słownika, opisującą słownictwo kulinarne (rzeczowniki). Kolejne tomy słownika będą poświęcone innym polom leksykalno-tematycznym.

1. Grupa docelowa

Słownik skierowany jest do studentów, doktorantów, uczniów, słuchaczy kursów w szkołach językowych oraz innych osób uczących się języków rosyjskiego i polskiego jako obcych, nauczycieli szkół podstawowych i średnich, lektorów i wykładowców języka rosyjskiego, tłumaczy języków rosyjskiego i polskiego.

2. Dobór słów

W DST RPPL znalazły się najczęściej używane rzeczowniki języka rosyjskiego z ich polskimi odpowiednikami. Są to głównie jednostki leksykalne powiązane etymologicznie, tj. słowa pochodzenia słowiańskiego oraz wyrazy zapożyczone

w językach rosyjskim i polskim z innych języków, w tym również ostatnie zapożyczenia z angielskiego, francuskiego i włoskiego. Dzięki zastosowaniu metody synchroniczno-porównawczej wybrane zostały również słowa niepowiązane etymologicznie, a jedynie zewnętrznie podobne.

Słownik zawiera około 310 artykułów hasłowych. Pokazuje więc bogactwo semantyczne rosyjsko-polskich paraleli leksykalnych związanych z leksyką kulinarną.

Za podstawową zasadę doboru słów została przyjęta użyteczność dydaktyczna. Oznacza to, że słownik zawiera słowa, które powodują problemy w nauce języków rosyjskiego i polskiego. Przy doborze starano się uwzględnić przede wszystkim słowa, których znaczenia nie pokrywają się, a więc niepełne i pozorne paralele leksykalne.

Podstawą włączenia słowa do słownika były fonetyczne/fonologiczne i graficzne, a także słowotwórcze i etymologiczne odpowiedniości jednostek leksykalnych języków rosyjskiego i polskiego. Na podstawie analizy tych prawidłowości zidentyfikowane zostały cechy, według których wybrano pary leksykalne:

- a) pełna graficzna odpowiedniość liter alfabetów rosyjskiego i polskiego oraz pełna zgodność fonetyczna, np.: *киви* – *kiwi*, *мак* – *tak*, *малина* – *malina*;
- b) niepełna fonetyczna (np. różne miejsca akcentu), ale pełna graficzna odpowiedniość alfabetów rosyjskiego i polskiego, np. *арбуз* – *arbuz*, *каштан* – *kasztan*, *кокос* – *kokos*;
- c) niepełna fonetyczna i niepełna graficzna odpowiedniość alfabetów rosyjskiego i polskiego, np.: *желатин* – *żelatyna*, *рецепт* – *recepta*, *салат* – *sałata*, *фасоль* – *fasola*, *цикорий* – *cykoria*;
- d) odpowiedniość sufiksów *-ок* – *-ek*, np.: *грибок* – *grzybek*, *кабачок* – *kabaczek*;
- e) odpowiedniość prastłowiańskich grup *оло* – *łó/łó/le* i *оро* – *ro/ró*, np. *головка* – *główka*, *голод* – *głód*, *горох* – *groch*, *горошек* – *groszek*, *коровка* – *krówka*, *молоко* – *mleko*, *творог* – *twaróg*;
- f) podobieństwo, będące rezultatem zapożyczenia słów z języków obcych, np.: *алкоголь* – *alkohol*, *аппетит* – *apetyt*, *багет* – *bagietka*, *вафля* – *wafel*, *виски* – *whisky*, *десерт* – *deser*, *желе* – *żel*, *карамель* – *karmel*, *коктейль* – *koktajl*, *ликёр* – *likier*, *лимон* – *limonka*, *лимонад* – *lemoniada*, *макароны* – *makaron*, *мандарин* – *mandarynka*, *мармелад* – *martolada*, *марципан* – *marcepan*, *паприка* – *papryka*, *ростбиф* – *rostbief*, *стейк* – *stek*, *филе* – *filet*, *цибуля* – *cebula*, *шкварки* – *skwarki*;
- g) podobieństwo spowodowane wspólnym słowiańskim pochodzeniem, np.: *борщ* – *barszcz*, *булочка* – *bułeczka*, *вишня* – *wiśnia*, *вода* – *woda*, *дрожжи* – *drożdże*, *зерно* – *ziarno*, *лёд* – *lód*, *ложка* – *łyżka*, *мёд* – *miód*, *мясо* – *mięso*, *наливка* – *nalewka*, *овёс* – *owies*, *огрызок* – *ogryzek*, *окунь* – *okoń*, *осётр*

– *jesiotr, сельдь* – *śledź, skorupna* – *skorupa, сыр* – *ser, сырник* – *sernik, место* – *ciasto, черешня* – *czereśnia, чеснок* – *czosnek, яичница* – *jajecznica, ячень* – *jęczmień, w tym również odpowiedniość rosyjskiej litery p i polskiego dwuznaku rz, np.: гриб* – *grzyb, орех* – *orzec, погреб* – *po grzeb, приправа* – *przyprawa, репа* – *rzepa, хрен* – *chrzan, rosyjskiej litery o i polskiej ó, np.: водка* – *wódka, пирог* – *pieróg;*

- h) przypadkowe fonetyczne podobieństwo, które wywołuje u uczących się języka różnego rodzaju analogie i skojarzenia, np.: *бублик* – *bubel, конфеты* – *confetti, миндаль* – *migdał, мороженое* – *trzonki, овощ* – *owoc, оливье* – *oliwa, персик* – *persk, пастула* – *pastyłka, питание* – *pytanie.*

Dobierając słowa do słownika, uwzględniliśmy literowe odpowiedności, przedstawione w tabeli 1.

Tab. 1. Zestawienie korelacji liter i kombinacji liter w języku rosyjskim i polskim

Язык rosyjski	Язык polski	Примеры
а	a	<i>вода</i> – <i>woda</i>
б	b	<i>бекон</i> – <i>bekon</i>
в	w	<i>творог</i> – <i>twaróg</i>
г	g, h	<i>йогурт</i> – <i>jogurt, алкоголь</i> – <i>alcohol</i>
д	d	<i>голод</i> – <i>głód</i>
дж	dż	<i>джем</i> – <i>dżem</i>
е	e, ie, ia	<i>фета</i> – <i>feta, багет</i> – <i>bagietka, обед</i> – <i>obiad</i>
ё	io, ió, ie	<i>позёмка</i> – <i>poziotka, мёд</i> – <i>miód, ликёр</i> – <i>likier</i>
ж	ż, sz	<i>желатин</i> – <i>żelatyna, фляжка</i> – <i>flaszka</i>
з	z	<i>запеканка</i> – <i>zapiekanka</i>
зе	zie	<i>зелень</i> – <i>zieleń</i>
зё	zio	<i>позёмка</i> – <i>poziotka</i>
и	i, y	<i>икра</i> – <i>ikra, маринад</i> – <i>marynata</i>
й	j	<i>майонез</i> – <i>majonez</i>
к	k	<i>какао</i> – <i>kakao</i>
л	l, ł	<i>крахмал</i> – <i>krochmal, слоё</i> – <i>ślój</i>

Язык росыјски	Язык польски	Приклады
ле	le	<i>котлета – kotlet</i>
лѐ	lo	<i>клѐцки – klocki</i>
ло	lo	<i>клопс – klops</i>
ль	l	<i>кисель – kisiel</i>
ля	la	<i>гуляш – gulasz</i>
м	m	<i>мак – mak</i>
н	n, ń	<i>нектар – nektar, банка – bańka</i>
нь	ń	<i>вонь – woń</i>
о	o, ó	<i>готовка – gotówka</i>
он	ą	<i>пончик – pączek</i>
п	p	<i>паприка – papryka</i>
р, рь	r, rz	<i>рак – rak, имбирь – imbir, орех – orzech</i>
с	s, ś	<i>смак – smak, сметана – śmietana</i>
сть	ść	<i>живность – żywność</i>
сти	ści	<i>гостинец – gościniec</i>
ся	sia	<i>овсянка – owsianka</i>
т	t	<i>тост – tost</i>
у	ą, ę	<i>мука – mąka, отруби – otręby</i>
ф	f	<i>фарш – farsz</i>
х	ch, h	<i>хлеб – chleb, хот-дог – hot dog</i>
ц	c	<i>цикорий – cykorja</i>
ч	cz	<i>лисичка – lisiczka</i>
чи	czy	<i>горчица – gorczyca</i>
ш	sz	<i>штука – sztuka</i>
щ	szcz	<i>лещ – leszcz</i>
ы	y	<i>зразы – zrazy</i>
э	e	<i>эклер – ekler</i>
ю	u	<i>трюфели – trufle</i>
я	ja, ie	<i>яблоко – jabłko, мясо – mięso</i>

3. Definicje i przykłady użycia

W DST RPPL zostały zastosowane autorskie, uproszczone definicje i przykłady użycia, które opierają się na analizie współczesnych dwujęzycznych słowników języków rosyjskiego i polskiego, korpusów tekstowych oraz innych źródeł leksykograficznych, w tym zasobów internetowych (zob. Źródła). Definicje opracowano również na podstawie własnej intuicji językowej i doświadczenia dydaktycznego autorów słownika. Ze względu na ukierunkowanie dydaktyczne słownika definiowanie wielu znaczeń podlegało adaptacji i uproszczeniu zgodnie z głównym celem słownika i jego grupą docelową.

4. Rodzaje paraleli leksykalnych

4.1. Pełne paralele leksykalne

W słowniku znalazły odzwierciedlenie pełne paralele leksykalne, np.:

КОКТЕЙЛЬ м	КОКТАЈЛ i COCTAIL м
1. безалкогольный молочный напиток с добавлением фруктов, сахара, льда: <i>молочный коктейль</i>	1. = КОКТЕЙЛЬ 1
2. смесь из спиртных напитков (коньяка, рома и других вин) с добавлением сахара, сиропа, фруктов, льда и т.п.: <i>заказать коктейль в баре, коктейль «Маргарита»</i>	2. = КОКТЕЙЛЬ 2
3. приём, деловая или дружеская встреча во второй половине дня, на которой угощают напитками и закусками: <i>пригласить друзей на коктейль</i>	3. = КОКТЕЙЛЬ 3
4. сочетание разнородных элементов: <i>коктейль идей, настоящий коктейль из национальностей</i>	4. = КОКТЕЙЛЬ 4

Ros. *коктейль* i pol. *koktajl (coctail)* pokrywają się we wszystkich czterech znaczeniach: 1. безалкогольный молочный напиток...; 2. смесь из спиртных напитков...; 3. приём, деловая или дружеская встреча...; 4. сочетание разнородных элементов.

4.2. Niepełne paralele leksykalne

Ważną część słownika – z punktu widzenia leksykografii, dydaktyki i translatoryki – stanowią niepełne paralele leksykalne, np.:

КОМПÓТ м

1. сладкий напиток из сваренных в воде фруктов, сухофруктов или ягод: *пить компот из яблок, брусничный компот, компот из замороженных ягод*

2*. десертное блюдо в виде отвара фруктов в сиропе: *компот нужно кушать ложкой*
– deser owocowy

3*. *разг.* смесь чего-то разнообразного, не всегда совместимого: *непонятный компот получился*
– miszmasz

КОМПОТ м

1. = КОМПОТ 1

2*. *разг.* отвар маковой соломы, используемый наркоманами как наркотик; коknар: *быć uzależnionym od kompotu*

Ros. *компот* и pol. *kompot* są tożsame znaczeniowo jako: „сладкий напиток из сваренных в воде фруктов, сухофруктов или ягод”, ale dwa sememy (oddzielne znaczenia słowa) ros. *компот*: „десертное блюдо в виде отвара фруктов в сиропе” (co na język polski można przetłumaczyć jako *deser owocowy*) i „*разг.* смесь чего-то разнообразного, не всегда совместимого” (po polsku *miszmasz*), a także jeden semem polskiego słowa *kompot*: „*разг.* отвар маковой соломы, используемый наркоманами как наркотик; коknар” są uwarunkowane kulturowo i charakterystyczne tylko dla danego języka.

Intersememy (wspólne znaczenia) oznaczamy w słowniku znakiem „równość”: =, a idiosememy (niepokrywające się znaczenia) – znakiem „gwiazdka”: *.

4.3. Pozorne paralele leksykalne

W słowniku zostały zawarte również pozorne paralele leksykalne, najciekawsze z punktu widzenia glottodydaktyki, ponieważ wywołują najwięcej problemów w nauce języków rosyjskiego i polskiego oraz w procesie tłumaczenia, np.:

△ КЎБОК м

1. спортивный трофей, приз в виде большого сосуда с широким верхом и узким низом, вручаемый победителю: *кубок мира по бейсболу, завоевать кубок, выиграть кубок, стартует кубок, обладатели кубков УЕФА*

– puchar

2. чаша или бокал большого размера, часто из драгоценных материалов: *доставка кубков и наград, золотой кубок*

– puchar

△ KUBEK м

1. кружка-стакан с ручкой: *kubek kawy, wypić kubek mleka, herbata w kubku*

2. пластиковый или бумажный одноразовый стаканчик, чаще с крышкой, для напитков, заказываемых в кофейнях: *kawa w kubku*

3. термокружка: *kubek termiczny*

Pozorną paralełą leksykalną jest para słów КЎБОК – KUBEK, ponieważ dwa znaczenia ros. *кубок*: „1. спортивный трофей, приз...; 2. чаша или бокал большого размера, часто из драгоценных материалов” (po polsku *puchar*) i trzy znaczenia pol. *kubek*: „1. кружка-стакан с ручкой; 2. пластиковый или бумажный одноразовый стаканчик...; 3. термокружка” nie pokrywają się w całości.

Pozorne paralele leksykalne są oznaczone w słowniku znakiem „uwaga”: △. Każdemu rozbieżnemu znaczeniu słowa w języku rosyjskim towarzyszy polski ekwiwalent tłumaczeniowy lub opis znaczenia w języku polskim, podawany po myślniku (w przypadku niemożności znalezienia odpowiednika, np. w przypadku nazw realiów, tj. leksyki bezekwiwalentowej).

Przykładowe użycia każdego sememu, które precyzują znaczenie i pokazują kontekst użycia i łączliwość leksykalną, są zapisywane kursywą.

5. Homonimy i paronimy w artykułach hasłowych

Artykuły hasłowe zawierają również homonimy i paronimy języków rosyjskiego i polskiego.

Homonimy to słowa w tym samym języku, które są **identyczne** w formie dźwiękowej i/lub graficznej, ale różnią się pod względem znaczenia. Uwzględniamy zarówno homonimy leksykalne, homografy, jak i homofony. W przypadku identyczności dźwiękowej mówimy o homonimach dźwiękowych (homofonach), na przykład WAŻENIE I i WARZENIE II; w przypadku tożsamości tylko formy graficznej mówimy o homonimach graficznych (homografach), na przykład ВІСКИ

I i ВИСКÍЙ II; w przypadku zbieżności zarówno dźwiękowej, jak i graficznej słów mówimy o homonimach leksykalnych, na przykład PASZTET I i PASZTET II.

W DST RPPL homonimy języka rosyjskiego i paralelne homonimy języka polskiego są oznaczone cyframi rzymskimi i umieszczone w ramach jednego artykułu hasłowego, np.:

КÍВИ I ср, неизм

KIWI I n, ndm

тропический фрукт со светло-коричневой кожурой, покрытой ворсинками, с зелёной мякотью и чёрными маленькими съедобными семенами внутри: *вкусный салат с киви* = KИВИ I

КÍВИ II ж, неизм

KIWI II n, ndm

нелетающая, бескрылая птица с длинным, тонким клювом и оперением, напоминающим густую шерсть: *киви обитает в Новой Зеландии* = KИВИ II

Paralelami leksykalnymi będą w tym przykładzie cztery pary: КÍВИ I – KIWI I (pełna paralela leksykalna), КÍВИ I – KIWI II (pozorna paralela leksykalna), КÍВИ II – KIWI I (pozorna paralela leksykalna), КÍВИ II – KIWI II (pełna paralela leksykalna).

Paronimami nazywamy słowa w tym samym języku, które są **podobne** w zewnętrznej formie (wymowie i pisowni), ale różnią się pod względem znaczenia, na przykład ros. ПÉЧЕНЬ – ПЕЧÉНЬЕ lub pol. PIECZEŃ – PIECZENIE:

⚠ ПÉЧЕНЬ ж

⚠ PIECZEŃ ż

1. орган некоторых животных и птиц как продукт питания: *печень говяжья в сметане с луком*
– wątróbka

блюдо из мяса, запечённого или тушёного в виде целого, крупного куска: *pieczeń wieprzowa z sosem pieczarkowym*

2. внутренний орган человека и некоторых животных в полости живота, который вырабатывает желчь: *болезнь печени, строение печени*
– wątroba

⚠ ПЕЧÉНЬЕ ср

⚠ PIECZENIE I n

небольшое кондитерское изделие, выпеченное из теста, имеющее разную форму: *медовое печенье, печенье с кусочками шоколада, угостить печеньем*
– ciasteczka

действие по значению глагола «печь»; выпечка: *pieczenie ciasta*

△ **PIECZENIE II n**

жжение; жгучая боль: *pieczenie w gardle*

Powyższy przykład pokazuje, że paronimami języka rosyjskiego jest para słów – ПÉЧЕНЬ – ПЕЧÉНЬЕ, a paronimami języka polskiego – PIECZEŃ – PIECZENIE I/ PIECZENIE II. Wszystkie one również tworzą razem w ramach jednego artykułu hasłowego pięcioelementową strukturę. Paralelami leksykalnymi będą odpowiednie pary słów w dwóch językach: ПÉЧЕНЬ – PIECZEŃ (pozorna paralela leksykalna), ПÉЧЕНЬ – PIECZENIE I (pozorna paralela leksykalna), ПÉЧЕНЬ – PIECZENIE II (pozorna paralela leksykalna), ПЕЧÉНЬЕ – PIECZEŃ (pozorna paralela leksykalna), ПЕЧÉНЬЕ – PIECZENIE I (pozorna paralela leksykalna), ПЕЧÉНЬЕ – PIECZENIE II (pozorna paralela leksykalna).

W słowniku, w ramach jednego artykułu hasłowego, mogą pojawiać się jednocześnie **homonimy** i **paronimy** języka polskiego lub rosyjskiego. Przykładem połączenia homonimów języka rosyjskiego z paronimami języka polskiego może być taka oto czteroelementowa struktura, składająca się z homonimów КАНАПÉ I – КАНАПÉ II w języku rosyjskim i paronimów KANAPKA – KANAPA w języku polskim:

△ **КАНАПÉ I** ср, неизм

закуска в форме небольшого, тонкого, солёного печенья или небольшого куска хлеба с добавлением сверху продуктов, таких как сыр, рыба, мясо: *канане с моцареллой и черри, канане для фуршета, канане на шпажках*
– koreczki

△ **KANAPKA** ż

бутерброд, сэндвич: *kanapka z szynką, zjeść kanapkę, zaparkować kanapkę*

КАНАПÉ II ср, неизм

небольшой диван: *сидеть на канане, старинное канане* = КАНАПÉ II

KANAPA ż

Na podstawie powyższego przykładu można wyróżnić następujące pary paraleli leksykalnych: КАНАПÉ I – KANAPKA (pozorna paralela leksykalna), КАНАПÉ I – KANAPA (pozorna paralela leksykalna), КАНАПÉ II – KANAPKA (pozorna paralela leksykalna), КАНАПÉ II – KANAPA (pełna paralela leksykalna).

Z kolei, przykładem współwystępowania w ramach jednego artykułu hasłowego **paronimów** i **homonimów** może być para paronimów języka rosyjskiego СÉРВИС – СЕРВÍЗ i homonimów języka polskiego SERWIS I – SERWIS II, por.:

СЕРВИС м**SERWIS I m**

1. оказание услуг, обслуживание: *сервис высокого уровня* 1. = СЕРВИС 1
2. служба, предоставляемая услуги в Интернете: *облачный сервис* 2. = СЕРВИС 2
3. место ремонта машин: *ремонт и диагностика в сервисе «Мазда»* 3. = СЕРВИС 3

4*. актуальная информация или новости, регулярно передаваемые средствами массовой информации; выпуск новостей: *obejrzeć serwis informacyjny*

СЕРВИЗ м**SERWIS II m**

набор посуды, напр. тарелок; комплект, набор: *обеденный сервис* = СЕРВИЗ

W przytoczonym przykładzie można wyróżnić następujące pary paraleli leksykalnych: СЕРВИС – SERWIS I (niepełna paralela leksykalna), СЕРВИС – SERWIS II (pozorna paralela leksykalna), СЕРВИЗ – SERWIS I (pozorna paralela leksykalna), СЕРВИЗ – SERWIS II (pełna paralela leksykalna).

W słowniku pojawiają się również przykłady porównania **homonimów i/lub paronimów** w jednym języku (rosyjskim lub polskim) z **homonimami i/lub paronimami** w drugim języku. Poniższy artykuł hasłowy zawiera porównanie dwóch homonimów (ГРАНÁT I i ГРАНÁT II) i jednego paronimu (ГРАНÁТА) języka rosyjskiego z czterema homonimami (GRANAT I, GRANAT II, GRANAT III i GRANAT IV) języka polskiego:

ГРАНÁT I м**GRANAT I m**

дерево и его плод в виде красного шара с семечками внутри, окружёнными сочной, кисло-сладкой мякотью: *салат с гранатом и грецким орехом, витамины в гранате* = ГРАНÁT I

ГРАНÁT II м**GRANAT II m**

1. минерал: *горный гранат, добывать гранат, свойства граната* 1. = ГРАНÁT II 1

2. драгоценный камень: *кольцо с гранатом*

2. = ГРАНАТ II 2

ГРАНА́ТА ж

GRANAT III m

1. взрывчатый боеприпас, предназначенный для поражения противника с помощью ручного метания: *взрыв гранаты, бросить гранату*

1. = ГРАНАТА 1

2. спортивный снаряд для метания в лёгкой атлетике: *завоевать звание чемпиона по метанию гранаты*

2. = ГРАНАТА 2

GRANAT IV m

тёмно-синий цвет: *odcienie granatu, granat nieba*

Powstaje w takim wypadku siedmioelementowa struktura, w której można wyróżnić 12 par paraleli leksykalnych: ГРАНА́Т I – GRANAT I (pełna paralela leksykalna), ГРАНА́Т I – GRANAT II (pozorna paralela leksykalna), ГРАНА́Т I – GRANAT III (pozorna paralela leksykalna), ГРАНА́Т I – GRANAT IV (pozorna paralela leksykalna), ГРАНА́Т II – GRANAT I (pozorna paralela leksykalna), ГРАНА́Т II – GRANAT II (pełna paralela leksykalna), ГРАНА́Т II – GRANAT III (pozorna paralela leksykalna), ГРАНА́Т II – GRANAT IV (pozorna paralela leksykalna), ГРАНА́ТА – GRANAT I (pozorna paralela leksykalna), ГРАНА́ТА – GRANAT II (pozorna paralela leksykalna), ГРАНА́ТА – GRANAT III (pełna paralela leksykalna), ГРАНА́ТА – GRANAT IV (pozorna paralela leksykalna).

6. Budowa artykułu hasłowego

Artykuł hasłowy w *Dydaktycznym słowniku tematycznym rosyjsko-polskich paraleli leksykalnych* zawiera:

- hasło (nagłówek) w języku rosyjskim i jego odpowiednik w języku polskim,
- informację gramatyczną o przynależności rodzajowej danego słowa-hasła (rodzaj męski, żeński, nijaki), użyciu danego słowa tylko w liczbie mnogiej lub pojedynczej, nieodmienności itp.,
- uproszczoną dydaktyczną definicję danego hasła w języku rosyjskim i jego odpowiednika w języku polskim,
- ekwiwalent tłumaczeniowy w przypadku idiosememów,
- przykłady użycia wszystkich znaczeń danego hasła i jego odpowiednika w języku polskim,
- stylistyczne i inne kwalifikatory.

Autorzy